

PÄÄKIRJOITUS

Pääkirjoitus: Rakenneuudistuksissa ja kustannuskilpailukyvyssä tavoitteet korkealle

Suomen talous, Rahapolitiikka | 10.06.2015

Suomen taloutta koskevien ongelmien syvyys ymmärretään laajasti. Tavoitteet tulee pitää korkealla ja ratkaisuja on tehtävä.

Suomen Pankki on korostanut, että Suomen talouden ongelmat eivät ole ensisijaisesti suhdanneluonteisia vaan suurelta osin pidempiaikaisia, rakenteellisia. Kansainvälisen talouden heikkouden lisäksi kehitystä ovat vaimentaneet teollisuuden rakennemuutos, työikäisen väestön määrän supistuminen, kustannuskilpailukyvyyn heikkeneminen ja viime aikoina myös Venäjän talouden vaikeudet. Kun julkisen talouden alijäämät ovat kasvaneet ja edessä on vanhusväestön osuuden nopea kasvu, julkisen talouden pidemmän aikavälin näkymät ovat heikentyneet. Suomen Pankki on esittänyt, että ratkaisut talouden suuriin ongelmiin löytyvät rakenneuudistuksista,

julkisen talouden sopeutustoimista ja kustannuskilpailukyvyyn parantamisesta.

Kotimaan talouskehitystä ja talouspolitiikkaa koskevat arviot, joita Suomen Pankki säännöllisesti esittää, perustuvat eurojärjestelmälle ja Suomen Pankille annettuihin tavoitteisiin. Niistä ensisijainen on hintavakaus. Hintavakauden edellytysten kannalta tärkeisiin kotimaisiin talouspolitiikan teemoihin kuuluvat julkisen talouden tila ja erityisesti sen pitkän aikavälin kestävyys. Siksi Suomen Pankki arvioi säännöllisesti julkisen talouden sopeutustoimien ja rakenneuudistusten tarpeen mittaluokkaa. Suomen Pankki esittää arvioitaan myös kotimaisesta kustannuskehityksestä. Tasapainoisen talouskasvun edellytysten parantaminen tukee julkisen talouden kestävyyttä.

Yksittäisten finanssipolitiikan toimien tai rakenneuudistusten valinta sisältää usein arvokannanottoja, jotka eivät kuulu keskuspankin tehtäviin. Suomen Pankki esittää arvioitaan siitä, miten eri rakenneuudistukset vaikuttavat julkisen talouden kestävyteen ja mitkä ovat finanssipolitiikan toimien vaikutukset julkiseen talouteen. Suomen Pankki voi myös suositella sellaisia yksittäisiäkin rakenneuudistuksia, joita ilman julkisen talouden kestävyden saavuttaminen ei näytä todennäköiseltä. Niihin kuuluu eläkeuudistus. Suomen Pankin arviot perustuvat tutkimustietoon, kansainvälisiin kokemuksiin tai muuten julkisesti perusteltuun analyysiin.

Nykyisessä tilanteessa julkisen talouden sopeutustoimien jatkamista ei voi välttää. Rakenneuudistuksia tarvitaan, mutta niiden vaikutukset julkiseen talouteen toteutuvat kokonaisuudessaan vasta useiden vuosien päästä, ja vaikutusten koon arviointiin liittyy aina epävarmuuksia. Hallituksen suunnitteleminen sopeutustoimien mittaluokka on perusteltu. Tavoitteena julkisen talouden velka-asteen taittaminen on keskeinen.

Sopeutustoimet, jotka kääntäisivät velka-asteen laskuun lähivuosina, eivät vielä varmistaisi julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Väestön ikääntyminen painaa julkisen talouden tasapainoa aiempaa enemmän jo ensi vuosikymmenen taitteessa. Eduskunnan päätettäväksi tulossa oleva eläkeuudistus parantaa näkymiä, mutta julkisen talouden kestävyttä ja talouskasvun edellytyksiä on sen lisäksi tuettava muilla merkittävillä rakenneuudistuksilla.

Kevään 2014 rakennepoliittisen ohjelman tavoitteet olivat mittaluokaltaan riittävät, mutta uudistuksia ei pantu toimeen tavoitteiden saavuttamisen edellyttämällä tavalla. Työnsä aloittaneen hallituksen ohjelmaan on kirjattu pyrkimyksiä ja linjauksia tärkeistä uudistuksista. Ne koskevat erityisesti kustannussäästöjä tavoittelevaa sosiaali- ja terveystalouden uudistusta sekä asuntojen tarjonnan edellytysten parantamista. Nyt on tarve tehdä päätöksiä merkittävistä rakenneuudistuksista ja panna ne toimeen.

Työnsä aloittaneen hallituksen ohjelmassa linjattujen toimien lisäksi suuria vaikutuksia voisi olla

uudistuksilla, jotka kaavailtua kunnianhimoisemmin parantaisivat asuntojen tarjonnan edellytyksiä, vähentäisivät kilpailua rajoittavaa sääntelyä ja lisääisivät työvoiman tarjontaa. Tutkimustiedon mukaan tällaiset uudistukset vaimentavat hintojen ja kustannusten nousua sekä kasvattavat tuottavuutta ja työllisyyttä.

Talouden ongelmien voittamisessa yksi ratkaisevan tärkeä tavoite on kotimaisen kustannuskehityksen hillitseminen. Eri mittareiden ja arvioiden perusteella kustannuskilpailukyvyn parantamisen tarve on nyt 10 % tai enemmän, kun sitä mitataan koko talouden yksikkötyökustannusten kehityksellä kauppakumppanimaiden keskiarvoon nähden. Viime viikkoina esillä olleet pyrkimykset kustannuskilpailukyvyn parantamiseksi ovat siten perusteltuja.

Syksyllä 2013 sovittu palkkaratkaisu pysäytti kustannuskilpailukyvyn heikkenemisen, mutta ei vielä johtanut sen oleelliseen paranemiseen. Tämä johtuu siitä, että palkkojen nousu on hidasta myös kauppakumppanimaissa keskimäärin. Samalla tavalla tulevinakin vuosina maltillisilla palkkaratkaisuilla on suuri merkitys, mutta ne yksin parantavat kustannuskilpailukykyä hyvin hitaasti. Siksi muutkin toimenpiteet ovat tarpeen.

Vaikka euroalueen hintakehitys on hintavakaustavoiteeseen nähden ollut liian vaimeaa, Suomessa kustannusten hillitseminen on tärkeää. Euroalueen deflaation uhka torjutaan yhteisen rahapolitiikan välineillä, ei yksittäisen jäsenmaan kustannus- ja hintatasoa nostamalla. Jos Suomessa hinnat ja kustannukset jatkavat nousuaan suhteessa euroalueen keskiarvoon, edessä on myöhemmin entistä vaikeampi kustannusten sopeuttaminen – riippumatta siitä, mikä on euroalueen keskimääräinen hintakehitys.

Suomen talouden ongelmat ovat suuria, eikä kasvun voimakas elpyminen ole käsillä. Ongelmien syvyys ymmärretään laajasti. Nyt tulee pitää tavoitteet korkealla ja edetä ratkaisuihin.

Helsingissä 10.6.2015

Erkki Liikanen

Suomen Pankin pääjohtaja